

UDK 364.271-053.6
Izvorni znanstveni rad
Primljeno: 10. siječnja 2014.

POKUŠAJ UTVRĐIVANJA RAZLOGA NASILNOG PONAŠANJA POMOĆU KVANTITATIVNOG I KVALITATIVNOG PRISTUPA

Vedran Leder, mag. psych.
Udruga za terapijsko jahanje „Don Kihot“, Zagreb

Sažetak: Cilj je ovog istraživanja provjeriti možemo li pomoću kvalitativne obrade kvantitativno prikupljenih podataka utvrditi razloge nasilnog ponašanja među mladima. Kvantitativni dio istraživanja proveden je na prigodnom uzorku od N=51 sudionika, učenika prvih razreda Gimnazije Daruvar. Za potrebe kvantitativnog dijela prikupljanja podataka korišten je Upitnik agresivnosti (Buss i Perry, 1992), a za potrebe kvalitativnog dijela polustrukturirani intervju nastao na temelju Upitnika agresivnosti. U kvalitativnom dijelu istraživanja sudjelovalo je pet sudionika s minimalnim i pet s maksimalnim rezultatom na Upitniku agresivnosti. U obradi kvalitativnih podataka korištena je metoda „Analiza okvira“. Kvantitativna obrada pruža nam uvid u izraženost agresivnih ponašanja među mladima i razlike u četiri dimenzije Upitnika agresivnosti. Kvalitativna obrada podataka pruža nam dublji uvid u razlike među sudionicima s minimalnim i maksimalnim rezultatom na Upitniku agresivnosti i razlike među sudionicima na individualnoj razini. Iako postoje razlike koje su dobivene kvantitativnom metodom, kvalitativna obrada pokazuje da postoji i mnoštvo karakteristika koje obje skupine sudionika dijele. Pokazano je kako se dvije skupine sudionika uglavnom razlikuju u izražavanju agresivnoga ponašanja, ali da su percepcije, emocije i kognicije dosta slične za obje skupine sudionika.

Ključne riječi: kvantitativna analiza, kvalitativna analiza, agresivnost, adolescenti, polustrukturirani intervju

Uvod

O ovom istraživanju

Ovim istraživanjem prvenstveno se pokušava utvrditi korisnost upotrebe kako kvantitativne tako i kvalitativne metode unutar jednog istraživanja. Većina istraživanja uglavnom se bazira na upotrebi jedne metode te je cilj provjeriti mogu li se efikasno koristiti prednosti i izbjeći nedostaci obaju pristupa. Kao predmet istraživanja koristi se agresivnost među mladima.

Ovim istraživanjem nastoji se utvrditi kolika je rasprostranjenost agresivnoga ponašanja među mladima, ali i koji to razlozi leže iza takva ponašanja. Kombinacijom kvantitativne i kvalitativne metode nastojimo dobiti širu sliku razloga agresivnom ponašanju, što bi nam trebalo omogućiti razvijanje kvalitetnijih programa prevencije u budućnosti.

Kvantitativne i kvalitativne metode istraživanja

Kvantitativna istraživanja odnose se na sustavna empirijska istraživanja društvenih pojava kroz statističke, matematičke ili računalne tehnike. Cilj kvantitativnog istraživanja jest razvoj i upotreba matematičkih modela, teorija i/ili hipoteza koje se odnose na promatrane fenomene. Proces mjerenja središte je kvantitativnog istraživanja jer pruža temeljnu vezu između empirijskog promatranja i matematičkog izraza kvantitativnih odnosa. Za razliku od kvalitativnih metoda, kvantitativne metode mogu se koristiti za generaliziranje dobivenih podataka na širu populaciju. Detaljna analiza 1274 članka objavljena u dva najpoznatija američka časopisa iz društvenih znanosti između 1935. i 2005. godine pokazuje kako se u oko dvije trećine tih članaka koriste kvantitativne metode istraživanja (Hunter i Leahey, 2008). Iako se najčešće kvantitativna istraživanja pokušavaju razdvojiti od kvalitativnih, postoje dokazi koji pokazuju da su te dvije metode zapravo komplementarne. Kuhn (1961) je ustanovio da su velikom broju uspješnih kvantitativnih istraživanja prethodila kvalitativna istraživanja, kao i da nam kvantitativne spoznaje najbolje služe za dobivanje generalnih informacija o određenom fenomenu te za postavljanje hipoteza koje se dalje mogu provjeravati kvantitativnim metodama. Kvantitativne studije možemo podijeliti na dva tipa: (1) deskriptivne i (2) eksperimentalne. U deskriptivnim istraživanjima ne pokušava se manipulirati varijablama poput mijenjanja ponašanja ili uvjeta – stvari se mjere onakvima kakve jesu. U eksperimentalnim istraživanjima pokušava se manipulirati željenim varijablama kako bi se vidjelo kako određena promjena utječe na promatrano ponašanje.

Kvalitativne metode istraživanja počinju se značajnije upotrebljavati 80-ih godina dvadesetog stoljeća, kao odgovor na nedostatke istraživanja tipa papir-olovka za koja se smatralo da su skupa, zahtijevaju puno vremena za provođenje te ne pružaju dublje razumijevanje pojedinih problema (Chambers, 1983). Bannister i suradnici (1994) smatraju da je kvalitativno istraživanje: a) pokušaj pronalaženja unutarnjeg, „dubljeg“ smisla; b) eksploracija, elaboracija i sistematizacija značajnosti promatranog fenomena; c) iluminacijska reprezentacija značenja neograničenih problema (Goodyear, 1998). Neke od zajedničkih karakteristika različitih kvalitativnih istraživanja jesu upotreba malih uzoraka te neslučajan izbor sudionika. Kvalitativno istraživanje koristi uzorak koji nije slučajan, što znači da rezultatima nedostaje statistička pouzdanost, ali se pomoću nacrtanog istraživanja znatno smanjuje taj nedostatak. Jedna od prednosti kvalitativnih istraživanja jesu svima dostupni

podaci jer se većina kvalitativnih istraživanja koristi svakodnevnim jezikom kako bi se objasnili složeni koncepti. Kvalitativno istraživanje upotrebljava se za različite svrhe, često kao prethodnik ili pilot kvantitativnog istraživanja, ali i kao samostalni projekt. Tri su najčešće tehnike ili metode koje se koriste u kvalitativnim istraživanjima: opažanje, intervjuiranje (individualno ili grupno) i analiza dokumenata.

Dok kvantitativno istraživanje mjeri i odgovara na pitanja kao što su „koliko, koliko često, koja je proporcija“ i slično, kvalitativno istraživanje vodi do razumijevanja problema i odgovara na pitanja kao što su „zašto, kako, u kojem slučaju i slično“.

Agresivno ponašanje

Agresivnost i agresivno ponašanje oduvijek su privlačili veliku pažnju javnosti zbog teških posljedica koje mogu ostaviti, te se i u današnje vrijeme često čuje za brojne agresivne ispade koji završavaju teškim posljedicama, pa čak i smrću. Posebna pažnja poklanja se agresivnosti među mladima jer se postavlja pitanje što je dovelo do takva agresivnog ponašanja. Iz togje razloga dječja agresivnost jedno od najviše istraživanih područja razvojne psihologije. Većina autora slaže se da je agresivno ponašanje vezano uz nanošenje štete drugoj osobi. Žužul (1989) definira agresivno ponašanje kao svaku, fizičku ili verbalnu, reakciju koja je izvedena s namjerom da se drugoj osobi nanese šteta bilo koje vrste i bez obzira je li ta namjera u potpunosti provedena. Postoji mnogo kriterija prema kojima možemo razlikovati agresivna ponašanja, a u posljednje vrijeme mnogi ih autori dijele na direktnu (otvorenu) i indirektnu (pokrivenu) agresivnost (Bjorkqvist, Lagerspetz i Kaukiainen, 1992; Osterman i sur., 1998; Owens, Shute i Slee, 2000). Direktna agresivnost podrazumijeva ponašanja koja sadrže otvoreno iskazanu namjeru da nekoga povrijedimo ili mu nanesimo štetu, dok indirektna agresivnost uključuje socijalno manipulativno ponašanje u kojem agresor koristi socijalnu strukturu kako bi povrijedio drugu osobu, i to na način da utječe na njezinu povezanost s drugima, a da pritom nije uključen u direktan napad na tu osobu te da nije ni prepoznat kao agresor (Bjorkqvist i sur., 1992). Pri korištenju indirektno agresivnih postupaka agresor najčešće ostaje skriven kako bi izbjegao kaznu i osudu okoline i same žrtve. To znači da je npr. metoda opažanja potpuno neadekvatna za istraživanje ovog vida agresivnosti, a također je neprimjereno koristiti i samo metodu samoprocjene. Kod samoprocjena svih oblika agresivnosti pojedinac ima tendenciju davanja socijalno poželjnih odgovora, a kod indirektno agresivnosti to je osobito izraženo, jer ju koriste osobe koje izričito ne žele biti identificirane kao agresori. Baš iz tih razloga, kvantitativnim istraživanjima teško je zahvatiti sve dimenzije agresivnog ponašanja; u najboljem slučaju dobivamo prevalenciju takvog ponašanja, a o uzrocima agresivnosti i individualnim razlikama ne saznajemo gotovo ništa. Uvođenje kvalitativnih metoda u nacrt istraživanja

omogućuje holistički pristup problemu i uvid u neke, dotad skrivene, aspekte agresivnog ponašanja.

Cilj istraživanja

Cilj je ovog istraživanja analizirati različite stupnjeve agresivnog ponašanja združenim pristupom, odnosno korištenjem kvantitativnih i kvalitativnih metoda te vidjeti možemo li pomoću kvalitativne obrade kvantitativno prikupljenih podataka utvrditi razloge nasilnog ponašanja među mladima.

Problem istraživanja i hipoteza

Problem

Utvrditi može li se kvalitativnim pristupom dobiti bolji uvid u razloge „agresivnih“, odnosno „neagresivnih“ odgovora na Upitniku agresivnosti.

Hipoteza

Kvalitativna obrada kvantitativno dobivenih podataka omogućit će nam bolji uvid i razumijevanje činitelja koji stoje iza nasilnog ponašanja među mladima.

Metode istraživanja

Sudionici

Istraživanje je provedeno na namjernom uzorku učenika prvih razreda Gimnazije Daruvar. U kvantitativnom dijelu istraživanja sudjelovao je 51 sudionik, od toga 38 ženskih i 13 muških sudionika. U kvalitativnom dijelu istraživanja sudjelovalo je 10 sudionika odabranih na temelju rezultata dobivenih kvantitativnim postupkom, od čega je 8 bilo ženskog, a 2 muškog spola.

Metoda

Za potrebe kvantitativnog prikupljanja podataka korišten je Upitnik agresivnosti (Buss i Perry, 1992), a za kvalitativno prikupljanje podataka korišten je polustrukturirani intervju. Za analizu kvantitativnih podataka korišteni su deskriptivni statistički postupci i t-test, a za analizu podataka dobi-

venih kvalitativnim postupkom korišten je pristup poznat pod nazivom Analiza okvira (Hancock, 1998).

Upitnik agresivnosti

Upitnik agresivnosti (engl. *Aggression Questionnaire*) sastoji se od 4 supskale: (1) Fizička agresivnost, (2) Verbalna agresivnost, (3) Ljutnja i (4) Hostilnost. Upitnik se sastoji od 29 čestica, a sudionici odgovaraju na skali od 5 stupnjeva Likertova tipa. Pouzdanost skale (Cronbach's alpha) kreće se u rasponu od .72 do .89 (Buss i Perry, 1992). Ukupan rezultat za agresivnost jest suma rezultata dobivenih na svim supskalama (Buss i Perry, 1992).

Polustrukturirani intervju

Zajedničko svojstvo strukturiranog i polustrukturiranog intervjuja jest to što se pitanja o kojima želimo razgovarati smišljaju unaprijed. Ali za razliku od strukturiranog intervjuja, u polustrukturiranom intervjuu istraživač može postavljati potpitanja i usmjeravati sudionika ako vidi da je to potrebno. Polustrukturirani intervju koristan je u prikupljanju dodatnih podataka te kada nije moguće sastaviti strukturirani intervju zato što se malo zna o području koje istražujemo (Fox, 2006). Ako sudionik ima poteškoća kod odgovaranja na pitanje ili daje štire odgovore, istraživač ga može ohrabriti i potaknuti na dodatnu elaboraciju odgovora (Cohen, 2006).

Analiza okvira

Analiza okvira (engl. *Framework Analysis*) postupak je za analizu kvalitativnih podataka koji su razvili Richie i Spencer 1994. godine. Prednost je analize okvira u tome što pruža sistematske korake u procesu analize te omogućuje lakše poimanje načina na koji su rezultati dobiveni iz podataka (Lacey i Luff, 2007). Analiza okvira sadrži 5 ključnih faza, može uslijediti prije početka provođenja analize, ali se može koristiti i kada se analiza i prikupljanje podataka odvijaju u isto vrijeme.

Postupak

Sudionici istraživanja bili su dobi od 14 i 15 godina starosti. Konačni uzorak sastojao se od 51 sudionika. Primjena je bila grupna, za svaki razred posebno, te se od svakoga sudionika tražio pismeni pristanak na sudjelovanje u istraživanju.

Na temelju rezultata Upitnika agresivnosti odabrano je 5 sudionika s najnižim i 5 s najvišim rezultatom te je tih 10 sudionika sudjelovalo u kvalitativnom prikupljanju podataka. Isto tako, Upitnik agresivnosti služio je kao referentna točka za sastavljanje pitanja koja su bila korištena u kvalitativnom postupku.

tivnom istraživanju te je osmišljeno osam pitanja. Pitanja su osmišljena tako da su napravljena po dva pitanja za svaku supskalu u Upitniku agresivnosti. Za svaku supskalu uzeto je po jedno pitanje na kojem su izabrani sudionici postigli najviši i najniži rezultat, te su na temelju njih osmišljena nova pitanja ili hipotetske situacije čija je svrha daljnja kvalitativna analiza određenih ponašanja. Intervjui su se provodili individualno te su snimani na diktafon, za što se tražio pristanak sudionika i na što su svi pristali.

Rezultati istraživanja i rasprava

Prikaz deskriptivnih rezultata dobivenih u kvantitativnom djelu istraživanja

Prvo što je uočljivo iz tablice jest da je u uzorku značajno veći broj ženskih sudionika nego muških (38 ženskih prema 13 muških), što se može pripisati prirodi uzorka s obzirom da je istraživanje provedeno u gimnaziji koju u ovome slučaju pohađa više djevojaka nego dječaka. Aritmetičke sredine za muške sudionike ($M = 75.46$), ženske sudionike ($M = 75.05$) i sve zajedno ($M = 75.14$) podjednake su i t-test ($t(49) = .09$; $p > .05$) potvrđuje da nema značajnih razlika u odgovaranju s obzirom na spol. Raspršenje rezultata nešto je veće kod muških sudionika ($SD = 18.23$) nego kod ženskih ($SD = 14.36$), što znači da su ženski sudionici vjerojatno manje težili ekstremnim odgovorima na upitniku nego muški sudionici. Koeficijent varijabilnosti pokazuje nam da muški sudionici ($V = 24.16\%$) variraju više od ženskih sudionika ($V = 19.13\%$) u davanju odgovora na Upitniku agresivnosti. Totalni raspon ukupnih rezultata iznosi 67 ($TR = 67$), gdje je minimalni postignuti rezultat iznosio 47 ($min = 47$), a maksimalni rezultat 114 ($max = 114$). Minimalni rezultat koji je moguće ostvariti na Upitniku agresivnosti iznosi 29, a maksimalni 145.

Tablica 1. Prikaz deskriptivnih podataka koji uključuju broj sudionika, postignuti minimalni rezultat, postignuti maksimalni rezultat, totalni raspon, aritmetičku sredinu, standardnu devijaciju i koeficijent varijabilnosti za muške i ženske sudionike posebno te sve sudionike zajedno na Upitniku agresivnosti, kao i značajnost razlike između muških i ženskih sudionika

	<i>N</i>	<i>Min</i>	<i>Max</i>	<i>TR</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>V</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
M	13	51	114	63	75.46	18.23	24.16	.09	.93
Ž	38	47	104	57	75.05	14.36	19.13		
Total	51	47	114	67	75.14	15.25	20.29		

Tablica 2. Prikaz broja pitanja, minimalnog i maksimalnog mogućeg rezultata na pojedinim supskalama, aritmetičke sredine, standardne devijacije, koeficijenta varijabilnosti, prosječnog odgovora i postotka aritmetičke sredine od maksimalno mogućeg rezultata za 51 sudionika na Upitniku agresivnosti

	br. pitanja	R _{min}	R _{max}	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>V</i>	PO	%R _{max}
Fizička agresivnost	9	9	45	17.82	6.21	34.85	1.98	39.6
Verbalna agresivnost	5	5	25	14.45	3.54	24.49	2.89	57.8
Ljutnja	7	7	35	19.12	5.28	27.61	2.73	54.63
Hostilnost	8	8	40	23.74	6.61	27.84	2.97	59.35

LEGENDA:

R_{min} – minimalni rezultat koji je bilo moguće postići na pojedinoj supskali

R_{max} – maksimalni rezultat koji je bilo moguće postići na pojedinoj supskali

PO – prosječni odgovor svih sudionika na pojedinim supskalama izražen na skali od 1 do 5

%R_{max} – postotak aritmetičke sredine maksimalnog mogućeg rezultata

Iz tablice 2 vidljivi su rezultati po pojedinim supskalama unutar Upitnika agresivnosti budući da svaka supskala predstavlja po jedan faktor (Buss i Perry, 1992). Iz tablice je vidljivo da su sudionici davali najniže odgovore na supskali Fizička agresivnost ($PO = 1.98$; $\%R_{max} = 39.6$), a najviše na supskali Hostilnost ($PO = 2.97$; $\%R_{max} = 59.35$). Ne iznenađuje što su dobiveni najniži rezultati na supskali Fizička agresivnost budući da je ona u današnje vrijeme percipirana kao najteži oblik agresije te su sankcije za nju najveće.

Rezultati i rasprava kvalitativnog dijela istraživanja

Na temelju Upitnika agresivnosti formirana su tematska područja na način da je svaka supskala unutar upitnika uzeta kao jedno tematsko područje: (1) Fizička agresivnost, (2) Verbalna agresivnost, (3) Ljutnja i (4) Hostilnost.

Glavne teme unutar analize predstavljaju pitanja koja su sudionicima postavljana za vrijeme intervjua i također su formirana na temelju pitanja unutar određenih supskala u Upitniku agresivnosti.

Kategorije su dobivene iz sadržaja koji se ponavljao kod sudionika i prikazan je odvojeno za sudionike s maksimalnim i minimalnim rezultatom na Upitniku agresivnosti.

Fizička agresivnost

Tablica 3. Tablični prikaz glavnih tema, kategorija i analiziranih tematskih jedinica za sudionike s maksimalnim i minimalnim rezultatom na Upitniku agresivnosti za tematsko područje Fizička agresivnost

FIZIČKA AGRESIVNOST		
Glavne teme	Kategorije	
	MAX	MIN
1. SPREMNOST NA FIZIČKU AGRESIJU	<i>1. ZAPOČINJANJE FIZIČKE AGRESIVNOSTI</i>	
	<ul style="list-style-type: none"> • Ne bih prva započela • Prva bih udarila drugu osobu • Ponekad se desi 	<ul style="list-style-type: none"> • Ne bih prva započela • Zavisi od situacije
	<i>2. REAGIRANJE FIZIČKOM AGRESIVNOŠĆU NA FIZIČKU AGRESIVNOST</i>	
	<ul style="list-style-type: none"> • Reagirala bih fizičkom agresivnošću • Ne bih reagirala fizičkom agresivnošću • Dizanje buke da svi saznaju • Maknula bih se iz te situacije 	<ul style="list-style-type: none"> • Reagirala bih fizičkom agresivnošću • Ovisi o kome se radi • Zavisi od situacije
	<i>3. OPRAVDAVANJE FIZIČKE AGRESIVNOSTI</i>	
	<ul style="list-style-type: none"> • Pripisivanje agresivnog ponašanja afektu • Ne treba zakuhavati situaciju 	<ul style="list-style-type: none"> • Pripisivanje agresivnog ponašanja afektu • Strah od posljedica
2. KONTROLA FIZIČKE AGRESIVNOSTI	<i>1. REAGIRANJE NA FRUSTRACIJU KOJA BI MOGLA UZROKOVATI FIZIČKU AGRESIVNOST</i>	
	<ul style="list-style-type: none"> • Izbjegavanje • Rijetko se kontrolira • Dere se na sve oko sebe 	<ul style="list-style-type: none"> • Izbjegavanje • Guranje osobe • Kaže osobi • Tjera osobu od sebe • Povlačenje
	<i>2. SPRJEČAVANJE AGRESIVNOG REAGIRANJA</i>	
	<ul style="list-style-type: none"> • Pokušava se smiriti • Duboko disanje • Izživljavanje na drugim objektima 	<ul style="list-style-type: none"> • Ne krivi drugu osobu • Poštivanje tuđih prava • Vlastite unutrašnje vrijednosti • Samokontrola • Unutrašnje kočnice

Kategorijom *Započinjanje fizičke agresivnosti* pokušalo se vidjeti jesu li sudionici spremni prvi reagirati na određene podražaje fizičkom agresivnošću i koji bi to podražaji trebali biti da ih se potakne na takvu reakciju. Sudionici su izjavljivali da se pokušavaju kontrolirati u većini situacija, ali se pokazalo da postoje i varijable koje povećavaju vjerojatnost upotrebe fizičke agresije. Jedna od varijabli jest osoba o kojoj se radi; sudionici su spremniji koristiti fizičku agresiju u slučaju kada je izvor frustracije mlađi brat ili sestra. Isto tako, jedna od varijabli je i mjesto na kojem se interakcija s drugom osobom odvija. Većina u školi ne bi reagirala fizičkom agresijom, ali za vrijeme večernjih izlazaka ta se mogućnost povećava. Sudionik koji je postigao najviši rezultat na Upitniku agresivnosti vlastito ponašanje pripisuje svojoj naravi ili osobinama ličnosti. Također, on ima reputaciju problematičnog ponašanja te njegova ravnodušnost prema inače neprihvatljivom društvenom ponašanju može biti posljedica etiketiranja.

Kategorija *Reagiranje fizičkom agresivnošću na fizičku agresivnost* dala je vrlo zanimljive rezultate s obzirom da je vrlo malo sudionika odgovaralo kako ne bi uzvratilo ako ih netko fizički napadne. Gotovo svi sudionici smatraju da je opravdano reagirati istom mjerom iako se točka koju je potrebno prijeći da bi se uzvratilo fizičkom agresivnošću razlikuje među sudionicima. U ovoj kategoriji dobivene su najmanje razlike među sudionicima, što je u skladu s načelom *milo za drago* (engl. *tit for tat*) koje objašnjava kako su ljudi spremni reagirati na vanjske činitelje istom mjerom (Gintis, 2000). Jedine razlike među sudionicima odnosile su se na to kojeg je spola osoba, s tim da su pripadnici obaju spolova češće izjavljivali kako bi prije fizički uzvratili muškom spolu nego ženskom.

Kategorija *Opravadavanje fizičke agresivnosti* pokušava prikazati kako sudionici opravdavaju svoje akcije, bile one izbjegavanje ili korištenje fizičkoga nasilja. Sudionici s minimalnim rezultatom na Upitniku agresivnosti najviše su spominjali da ne bi započinjali s fizičkom agresivnošću zbog *straha od posljedica*. Još jedan od razloga kontrole jest i strah od eskalacije sukoba do više razine, tj. želja da se izbjegne uključivanje drugih ljudi u fizički sukob, što može dovesti do sukoba puno većih proporcija i težih posljedica. Što se tiče reagiranja fizičkim nasiljem na fizičko nasilje, u obje skupine sudionici ističu da je razlog agresivnog reagiranja afektivno stanje. Ti nalazi bili su i očekivani budući da ljudi lakše pripisuju svoja negativna ponašanja faktorima koji nisu pod njihovom kontrolom, poput afektivnog stanja u kojem, kako kažu, reagiraju instinktivno i impulzivno.

Kategorija *Reagiranje na frustraciju koja bi mogla uzrokovati fizičku agresivnost* pokazuje nam kako sudionici najčešće reagiraju na situacije koje ih jako ljute. Obje skupine sudionika navode da je jedna od strategija izbjegavanje osobe koja je izvor frustracija, odnosno da se jednostavno maknu iz neugodne situacije. Većina ostalih sudionika s maksimalnim rezultatom izjavljuje da u takvoj situaciji češće pribjegavaju obliku verbalne agresivnosti,

i to ne isključivo prema izvoru frustracije nego i prema ostatku društvene okoline. Sudionici s minimalnim rezultatom izjavljuju kako često kažu osobi koja ih uzrujava da ih pusti na miru, kako pokušavaju ignorirati tu osobu, tjeraju je od sebe te su ju čak spremne i gurnuti, što se također može svrstati u oblike fizičke agresivnosti.

Kategorija *Sprječavanje agresivnog reagiranja* navodi strategije kojima se sudionici koriste u nošenju s frustracijom kada nisu u mogućnosti ili ne žele pribjeći fizičkom nasilju prema izvoru frustracija. Obje skupine sudionika izjavljuju kako se „ispušu“ na objektima, i to fizički. To pokazuje kako kod sudionika postoji tendencija agresivnog reagiranja, ali se oni koriste društveno prihvatljivijim oblikom usmjeravanja agresije na objekte umjesto na živa bića koja su razlog frustracije. Sudionici s minimalnim rezultatom još navode da ne krive drugu osobu i pokušavaju razumjeti njezino ponašanje.

Verbalna agresivnost

Kategorija *Razina iskrenosti kod iznošenja mišljenja* pokušava prikazati koliko su sudionici bili spremni, i do kojeg intenziteta, ulaziti u rasprave kod razilaženja mišljenja. Vidimo da su sudionici u obje skupine izjavljivali kako bi otvoreno rekli da se ne slažu s drugom osobom ili bi slagali. Jedan od razloga slaganja jest izbjegavanje daljnjih rasprava koje bi mogle dovesti do sukoba. Sudionici su to najčešće navodili kada se radilo o temi koja im nije od tolike važnosti. Neki od sudionika izjavljivali su da bi pokazali svoje neslaganje bez obzira o čemu se radi budući da smatraju da je njihovo mišljenje također vrijedno uvažavanja i da nema ništa loše u tome ako im se mišljenje razlikuje od tuđega. Odgovori koje su još davali sudionici s minimalnim rezultatom bili su diplomatsko reagiranje i ublažavanje. To nam pokazuje da su neki od sudionika koristili određene strategije kako bi iskazali svoje pravo mišljenje, ali su istovremeno pazili da ne povrijede tuđe osjećaje te da izbjegnu moguće sukobe.

Kategorija *Ovisnost o odnosu* pokazuje nam u kojim će odnosima sudionici prije iznositi svoje neslaganje. Sudionici su izjavljivali kako će puno prije pokazati svoje neslaganje ako su u dobrim odnosima s drugom osobom, a najviše će se kontrolirati ako osobu ne poznaju dobro. Ljudi koji nas ne poznaju dovoljno naše će neslaganje prije atribuirati našim crtama ličnosti i pomisliti kako smo i inače svadljive i neugodne osobe (Aronson, 2005). Druga vrsta odnosa koju su sudionici spominjali jesu obiteljski odnosi. Sudionici koji tvrde da imaju stroge roditelje ili potječu iz autoritarnih obitelji u značajno će se manjoj mjeri upuštati u rasprave nego sudionici koji imaju bliske i podržavajuće odnose u obitelji.

Način reagiranja kod razilaženja mišljenja pokazuje nam kako sudionici pristupaju branjenju svojih stavova ili pokušajima dokazivanja da su oni u pravu. Kada se radi o njima važnoj temi, sudionici većinom pokazuju da su

Tablica 4. Tablični prikaz glavnih tema, kategorija i analiziranih tematskih jedinica za sudionike s maksimalnim i minimalnim rezultatom na Upitniku agresivnosti za tematsko područje Verbalna agresivnost

VERBALNA AGRESIVNOST		
Glavne teme	Kategorije	
	MAX	MIN
1. OTVORENOST KOD NESLAGANJA	<i>1. RAZINA ISKRENOSTI KOD IZNOŠENJA MIŠLJENJA</i>	
	<ul style="list-style-type: none"> • Otvoreno kaže da se ne slaže • Laže da se slaže s drugom osobom • Direktno traženje uvažavanja njezina mišljenja 	<ul style="list-style-type: none"> • Otvoreno kaže da se ne slaže • Laže da se slaže s drugom osobom • Diplomatsko reagiranje • Ublažavanje
	<i>2. OVISNOST O ODNOSU</i>	
	<ul style="list-style-type: none"> • Bliski odnosi s osobom • Poznanstvo • Obitelj • Nepoznate osobe 	
2. SKLONOST PREPIRANJU	<i>1. NAČIN REAGIRANJA KOD RAZILAŽENJA MIŠLJENJA</i>	
	<ul style="list-style-type: none"> • Analizira temu • Prepire se • Izbjegava situacije prepiranja 	<ul style="list-style-type: none"> • Razuvjeravanje • Objašnjavanje • Uvažava mišljenje • Ne prepire se • Svađa se • Mijenja temu
	<i>2. USTRAJANJE U SVOM MIŠLJENJU</i>	
	<ul style="list-style-type: none"> • Njezina mora biti zadnja • Ustrajnost ovisi o odnosima s osobom u diskusiji 	<ul style="list-style-type: none"> • Brzo odustaje • Povlačenje

spremni upustiti se u raspravu i braniti svoje mišljenje. Sudionici s maksimalnim rezultatom na Upitniku agresivnosti izjavljuju kako će pokušati analizirati temu rasprave, odnosno u potpunosti joj se posvetiti kako bi bolje iznosili argumente koji im idu u prilog i kako bi lakše uočili nedostatke u argumentima osobe s kojom su u raspravi. Sudionici izjavljuju da će se upustiti i u prepiranje koje može prijeći na osobnu razinu, vrijeđanje i osobno napadanje, naročito u slučajevima kada im je sadržaj teme jako važan. Većina sudionika s minimalnim rezultatom također navodi da će se upustiti u raspravu i braniti svoje mišljenje, ali se pritom ipak koriste malo drukčijim stra-

tegijama. Češće izjavljuju da će poštovati tuđe mišljenje te da će se truditi razuvjeriti druge osobe argumentima i pokušati im objasniti svoj stav. Također, izjavljuju da uglavnom pokušavaju izbjegavati prepiranje, ali da se ponekad zna desiti da se počnu svađati. To se najčešće dešava ako ih se uspije izbaciti iz takta te kada osjećaju da su u dominantnom položaju. Sudionici s minimalnim rezultatom također izjavljuju da će odustati od rasprave i promijeniti temu, što sudionici s maksimalnim rezultatom nisu izjavljivali.

Kategorija *Ustrajanje u svom mišljenju* pokazuje nam koliko su dugo sudionici spremni braniti svoj stav kada nijedna strana ne želi odustati. Sudionici s maksimalnim rezultatom izjavljuju da su spremni ustrajati do samoga kraja, dok ne uvjere drugu stranu da su u pravu ili dok se druga strana ne povuče. Sudionici s minimalnim rezultatom izjavljivali su kako brže odustaju od rasprave i spremniji su na povlačenje od sudionika s maksimalnim rezultatom. Na taj način oni pokušavaju spriječiti eskalaciju rasprave u veći sukob, ali to ne znači da prihvataju mišljenje druge strane, nego samo da im nije toliko važno da druga strana prihvati i preuzme njihova mišljenja.

Ljutnja

Kategorija *Osjećaji za vrijeme frustracije* pokazuje kako se sudionici osjećaju kada misle da su izloženi nepravdi. Obje skupine dijele osjećaje tuge i ljutnje. Sudionici s maksimalnim rezultatom na Upitniku agresivnosti još su navodili i razočaranost, živčanost te ravnodušnost. Sudionici s minimalnim rezultatom još spominju destruktivnost, to da se imaju potrebu ispuhati, uglavnom na objektima, te prevarenost.

Kategorija *generalno ponašanje* opisuje kako se sudionici ponašaju kada dožive percipiranu nepravdu. Obje skupine navode da se pokušavaju pretvarati da je sve u redu, ali i da im to baš ne polazi za rukom. Sudionici u obje skupine također navode kako će se boriti za svoja prava te pokušati pokazati da su nepravедно optuženi, pri čemu količina energije uložene u tu borbu uvelike ovisi o razini autoriteta koju posjeduje osoba od koje dolazi nepravda. Obje vrste sudionika navode slična ponašanja, i to uglavnom tako da traže podršku od strane prijatelja i drugih bliskih osoba ili izbjegavaju druge ljude i pokušavaju biti sami. Sudionici s maksimalnim rezultatom još navode kako se desi da eksplodiraju na nepravdu, nekad postanu bezobrazni, tj. znaju napasti drugu osobu na osobnoj razini te da mogu imati napade bijesa, što iskaljuju na drugim predmetima. Sudionici s minimalnim rezultatom izjavljuju kako nekada okrive druge za to što se dogodilo, spominju i samookrivljavanje, što se primjećuje naročito kod sramežljivijih sudionika koji vjerojatno imaju i niže samopouzdanje.

Kategorija *Odnosi prema drugima* opisuje kako sudionici pristupaju interakciji s drugima u situaciji frustriranosti. U obje skupine najviše su spominjane dvije strategije: ili pokušavaju razgovarati s prijateljima i bliskim osobama o tome što se dogodilo ili izbjegavaju druge ljude i pokušavaju biti

Tablica 5. Tablični prikaz glavnih tema, kategorija i analiziranih tematskih jedinica za sudionike s maksimalnim i minimalnim rezultatom na Upitniku agresivnosti za tematsko područje Ljutnja

LJUTNJA		
Glavne teme	Kategorije	
	MAX	MIN
1. POKAZIVANJE FRUSTRACIJE	<i>1. OSJEĆAJI ZA VRIJEME FRUSTRACIJE</i>	
	<ul style="list-style-type: none"> • Ljutnja • Tuga • Razočaranost • Ravnodušnost • Živčanost 	<ul style="list-style-type: none"> • Ljutnja • Tuga • Destruktivnost • Prevarenost
	<i>2. GENERALNO PONAŠANJE</i>	
	<ul style="list-style-type: none"> • Pretvaranje da je sve u redu • Neuspješno pretvaranje da je sve u redu • Borba za vlastita prava • Eksplozija • Postane bezobrazna • Uvijek vesela • Napadi bijesa 	<ul style="list-style-type: none"> • Pretvaranje da je sve u redu • Neuspješno pretvaranje da je sve u redu • Borba za vlastita prava • Okrivljavanje drugih • Samookrivljavanje • Skriva frustraciju
	<i>3. ODNOSI PREMA DRUGIMA</i>	
	<ul style="list-style-type: none"> • Razgovara s drugima o izvoru frustracije • Izbjegavanje drugih ljudi • Žali se prijateljima • Drugi znaju da ju treba ostaviti na miru 	<ul style="list-style-type: none"> • Razgovara s drugima o izvoru frustracije • Izbjegavanje drugih ljudi • Traženje da bude sama
2. LJUTNJA IAKO ZA TO NE POSTOJI RAZLOG	<i>1. OSJEĆAJI</i>	
	<ul style="list-style-type: none"> • Ljutnja • Destruktivnost • Iritabilnost 	<ul style="list-style-type: none"> • Ljutnja • Destruktivnost • Neugoda • Izbačenost iz takta
	<i>2. REAGIRANJE</i>	
	<ul style="list-style-type: none"> • Ignoriranje • Pristojno ponašanje • Samo osnovna komunikacija s tom osobom • Držanje ljutnje za sebe • Ne komunicira s tom osobom • Ne pokazuje ljutnju 	<ul style="list-style-type: none"> • Ignoriranje • Izbjegavanje • Normalno ako ne može izbjeći

sami. Sudionici s minimalnim rezultatom izjavljuju da će, ako žele biti sami, drugima objasniti svoju želju i zamoliti ih za samoću. Sudionici s maksimalnim rezultatom češće izjavljuju da ih drugi sami ostavljaju na miru, što pokazuje da su skloniji dovođenju drugih u neugodne situacije na temelju prijašnjih iskustava.

Kategorija *Osjećaji* prikazuje kako se sudionici osjećaju u prisutnosti neke osobe koja im je antipatična. Obje skupine izjavljuju kako ih takve osobe naljute te kako osjećaju određenu dozu destruktivnosti prema toj osobi. Sudionici s maksimalnim rezultatom izjavljuju kako ih osoba jako iritira te kako im smeta, dok sudionici s minimalnim rezultatom izjavljuju da im prisutnost osobe stvara neugodu te da ih može izbaciti iz takta, što se odražava na razinu raspoloženja koje će se protezati kroz ostatak dana.

Kategorija *Reagirane* pokazuje kako sudionici reagiraju na osobu koja im je antipatična i kako se odnose prema njoj. Obje skupine izjavljuju da pokušavaju ignorirati tu osobu. Sudionici s maksimalnim rezultatom izjavljuju da će se pristojno ponašati ako ne mogu izbjeći interakciju u slučajevima kada nisu imali prijašnjih iskustava s tom osobom. Također izjavljuju da neće pokazivati ljutnju kako ne bi pogoršali i možda dodatno zakomplicirali situaciju. Ipak pokušavaju razinu komunikacije održati na minimumu i izbjegavati komunikaciju s tom osobom što je više moguće. Sudionici s minimalnim rezultatom izjavljuju da će se, ako ne mogu izbjeći osobu koja ih živeira, pokušati ponašati normalno, ali da uglavnom daju sve od sebe da izbjegniju bilo kakvu interakciju s tom osobom.

Hostilnost

Procjena namjera osobe kategorija je koja treba odgovoriti na pitanje kako sudionici izgrađuju mišljenje o namjerama nepoznate osobe koja im pristupa. Obje skupine odgovorile su da će za osobu koja im pristupa pomisliti ili da je znatiželjna ili generalno društvena te se želi upoznati.

Kategorija *Mišljenje o osobi* pokazuje kakvo bi mišljenje sudionici izgradili o nepoznatoj osobi koja pokazuje pretjeranu znatiželju ili postavlja previše osobna pitanja. Sudionici u obje skupine izjavljuju kako bi bili sumnjičavi. Sudionici s maksimalnim rezultatom izjavljivali su da bi oprezno procjenjivali osobu i pokušali na temelju procjene vidjeti koje su njezini motivi. Sudionici s minimalnim rezultatom pokazali su veću sklonost negativnom procjenjivanju izjavljujući kako bi pomislili da osoba ima neke skrivene namjere.

Kategorija *Važne karakteristike kod procjene osobe* prikazuje karakteristike na koje sudionici obraćaju pažnju pri zaključivanju o namjerama nepoznatih ljudi. Obje skupine izjavljuju da im je važan način na koji osoba komunicira i boja glasa te da će pozitivnije procjenjivati osobe koje nisu toliko izravne, ne obasipaju ih gomilom pitanja, dijele informacije o sebi, šale se, pričaju blažim tonom, ako se smješkaju te ako im ne ulaze u osobni prostor.

Tablica 6. Tablični prikaz glavnih tema, kategorija i analiziranih tematskih jedinica za sudionike s maksimalnim i minimalnim rezultatom na Upitniku agresivnosti za tematsko područje Hostilnost

HOSTILNOST		
Glavne teme	Kategorije	
	MAX	MIN
1. SUMNJIČAVOST PREMA DRUGIMA	<i>1. PROCJENA NAMJERA OSOBE</i>	
	<ul style="list-style-type: none"> • Znatiželjna • Društvena 	<ul style="list-style-type: none"> • Znatiželjna • Društvena
	<i>2. MIŠLJENJE O OSOBI</i>	
	<ul style="list-style-type: none"> • Sumnjičavost • Oprezno procjenjivanje 	<ul style="list-style-type: none"> • Sumnjičavost • Osoba nešto smjera • Želi zlo
	<i>3. VAŽNE KARAKTERISTIKE KOD PROCJENE OSOBE</i>	
	<ul style="list-style-type: none"> • Važno kako komunicira • Držanje • Pristup • Boja glasa 	
2. LJUBOMORA	<i>1. MIŠLJENJE O DRUGOJ OSOBI</i>	
	<ul style="list-style-type: none"> • Nabacivanje • Skriveni razlozi • Naporna 	<ul style="list-style-type: none"> • Nabacivanje • Zaljubljena u njezina partnera • Sabotira vezu • Znaju se odnekud
	<i>2. REAKCIJA U SITUACIJI</i>	
	<ul style="list-style-type: none"> • Odvlačenje partnera • Naknadno pitala partnera • Promatranje razvoja situacije • Pokazivanje nezadovoljstva 	<ul style="list-style-type: none"> • Odvlačenje partnera • Naknadno pitala partnera • Ubacivanje u razgovor • Pitala partnera ili tu osobu što želi • Procjena namjera osobe
	<i>3. OSJEĆAJI U SITUACIJI</i>	
	<ul style="list-style-type: none"> • Ljubomora • Ljutnja • Razdražljivost 	<ul style="list-style-type: none"> • Ljubomora • Znatiželja • Neugoda

Kategorija *Mišljenje o drugoj osobi* opisuje kakvo bi mišljenje sudionici stvorili da nepoznata osoba suprotnoga spola uđe u dulju komunikaciju s njihovim partnerom. Sudionici u obje skupine izjavljivali su kako bi pomislili da se osoba „nabacuje“ njihovu partneru te obje skupine navode osjećaj ljubomore. Sudionici s maksimalnim rezultatom na Upitniku agresivnosti još su izjavljivali da bi pomislili kako osoba ima neke skrivene razloge te da bi im osoba smetala i smatrali bi ju napornom. Sudionici s minimalnim rezultatom izjavljivali su kako ta osoba sigurno pokušava sabotirati njihovu vezu.

Kategorija *Reakcija u situaciji* opisuje kako bi sudionici reagirali u toj situaciji. Sudionici u obje skupine izjavljuju da bi, ako bi se situacija razvijala nepovoljno za njih, tražili od partnera da odu. Isto tako, sudionici u obje skupine izjavljuju kako bi pitali partnera tko je to bio kako bi mogli procijeniti koje su namjere te osobe. Sudionici s maksimalnim rezultatom još su izjavljivali da bi oprezno procjenjivali osobu i razvoj situacije, da bi pokazivali svoje nezadovoljstvo te da i o raspoloženju ovisi kako će reagirati. Sudionici s minimalnim rezultatom izjavljuju kako bi se pokušali ubaciti u razgovor, kako bi pitali osobu što želi ili bi pitali partnera tko je to te bi posvetili pažnju promatranju osobe nastojeći otkriti njezine prave namjere.

Kategorija *Osjećaji u situaciji* pokazuje kako se sudionici najčešće osjećaju u takvim situacijama. Obje skupine navode da bi osjećale ljubomoru, a sudionici s maksimalnim rezultatom izjavljuju da bi ih takva situacija naljutila i postali bi razdražljivi. Sudionici s minimalnim rezultatom navode znatiželju upućenu prema toj osobi i njezinim namjerama te neugodu zbog isključenosti i ignoriranja od strane nepoznate osobe.

Metodološki nedostaci i implikacije za buduća istraživanja

Treba spomenuti kako se uz ovo istraživanje vežu i određeni metodološki nedostaci koji su mogli utjecati na dobivene rezultate. Sudionici su dio prigodnog uzorka te se time smanjuje mogućnost generalizacije na populaciju. Nadalje treba uzeti u obzir i subjektivnost ispitivača koju je teško eliminirati kod obrade podataka dobivenih kvalitativnom analizom (Milas, 2009). Iako se pri provođenju istraživanja koristila triangulacija kako bi se povećala valjanost rezultata, manjak iskustva ispitivača mogao je utjecati na rezultate.

Za buduća istraživanja bilo bi dobro kada bi se u istraživanje mogao uključiti uzorak iz više različitih škola, kako bi bio što reprezentativniji te kako bi se i od vršnjaka mogli dobiti podaci o tome što misle o sudionicima koji su predmet analize.

Zaključak

Upotrebom kvantitativne i kvalitativne metode prikupljanja i obrade podataka dobili smo veće bogatstvo informacija nego što bi to bio slučaj da

smo upotrebljavali samo jednu od metoda. Kvantitativna obrada omogućila nam je da vidimo kolika je zastupljenost nasilnog ponašanja među mladima te kojim su oblicima agresije sudionici skloniji. Kvalitativna obrada pruža nam informacije o intenzitetu agresivnosti, govori nam koji su faktori koji dovode do takva ponašanja i kako sudionici sami tumače svoja ponašanja i osjećaje u takvim situacijama.

Podaci dobiveni kvantitativnom obradom pokazuju da se sudionici s minimalnim i maksimalnim rezultatom na Upitniku agresivnosti međusobno značajno razlikuju, ali kvalitativna obrada pokazuje kako se razlike ponajviše nalaze u konativnoj komponenti. Sudionici s većim rezultatom na Upitniku agresivnosti spremniji su agresivnije reagirati na podražaje, dok su razlike u percepciji, emocijama i kogniciji između dvije skupine sudionika u stvari vrlo male. Odgovor na pitanje može li nam kvalitativna obrada podataka dobivenih kvantitativnom metodom prikupljanja podataka nešto više reći o uzrocima nasilnog ponašanja zasigurno je potvrđan, što se vidi i iz činjenice da se podaci dobiveni kvantitativnom obradom mogu značajno drukčije protumačiti nakon kvalitativne analize.

Literatura

1. Aronson, E., Wilson T. i Akert R. (2005.) *Socijalna psihologija*. Zagreb: Mate d.o.o.
2. Bjorkqvist, K., Lagerspetz, K. M. J. & Kaukiainen, A. (1992.) Do girls manipulate and boys fight? Developmental trends regarding direct and indirect aggression. *Aggressive Behavior*, 18, (str. 117-127).
3. Buss, A. H. & Perry, M. (1992.) The Aggression Questionnaire. *Journal of Personality and Social Psychology*, 63, (str. 452-459).
4. Buss-Perry (1992.) *Aggression Questionnaire*.
http://pmbcii.psy.cmu.edu/core_c/Buss_Perry_Aggression_Questionnaire.pdf
5. Chambers, R. (1983.) *Rural Development: Putting the Last First*. London: Longman.
6. Cohen, D. (2006.) *Qualitative Research Guidelines Project. Semi-structured interviews*. New Jersey: Robert Wood Johnson Foundation.
7. Fox, N. (2006.) *Using Interviews in a Research Project*. The National Institute for Health Research. Research Design Service for the East Midlands / Yorkshire & the Humber.
8. Fraenkel, J. R. & Wallen, N. E. (1993.) *How to Design and Evaluate Research in Education*. Mc Graw-Hill. New York.
9. Gintis, H. (2000.) *Game Theory Evolving*. Princeton: Princeton University Press.
10. Goodyear, M. (1998.) Qualitative Research. *The ESOMAR Handbook of Market and opinion research*. ESOMAR publications, (str. 177-237).

11. Hancock, B. (1998.) *Trent Focus for Research and Development in Primary Health Care: An Introduction to Qualitative Research*. Trent Focus.
12. Hunter, L. & Leahey E. (2008.) "Collaborative Research in Sociology: Trends and Contributing Factors". *American Sociologist*, 39, (str. 290–306).
13. Kuhn T. S. (1961.) The Function of Measurement in Modern Physical Science. *The History of Science Society*, 52, (str. 161-163).
14. Lacey, A. & Luff, D. (2007.) *Qualitative Research Analysis*. The National Institute for Health Research. Research Design Service for the East Midlands / Yorkshire & the Humber.
15. Milas, G. (2009.) *Istraživačke metode u psihologiji i drugim društvenim znanostima*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
16. Osterman, K., Bjorkqvist, K., Lagerspetz, K. M. J., Kaukiainen, A., Landau, S. F., Fraczek, A. & Caprara, G. V. (1998.) Cross-cultural evidence of female indirect aggression. *Aggressive Behavior*, 24, (str. 1-8).
17. Owens, L., Shute, R. & Slee, P. (2000.) "I'm in and you are out...": Explanations for teenage girls' indirect aggression. *Psychology, Evolution & Gender*, 2, (str. 19-46).
18. Žužul, M. (1989.) *Agresivno ponašanje – Psihologijska analiza*. Zagreb: Radna zajednica republičke konferencije Saveza socijalističke omladine Hrvatske.

Attempt to determine the cause of violent behaviour by using quantitative and qualitative approach

Abstract: The aim of this study was to establish whether we can use a qualitative analysis of data collected with the quantitative method to determine the reasons for violent behaviour among youth. The quantitative part of the research was conducted on a sample of N = 51 participants, first-grade students of Daruvar Grammar School. For the purposes of gathering quantitative data, we used the Aggression Questionnaire (Buss and Perry, 1992), and for the qualitative part, a semi-structured interview that was based on the Aggression Questionnaire. The qualitative part of the study was conducted on five participants with the minimum, and five participants with the maximum score on the Aggression Questionnaire. The method we used for qualitative data processing is called "Framework Analysis". The quantitative analysis provides an insight into the prominence of aggressive behaviour among youth, and the differences between the four dimensions of the Aggression Questionnaire. The qualitative data processing gives us a deeper insight into the differences between the participants with the minimum and the maximum score on the Aggression Questionnaire, and the differences among the participants at the individual level. There are differences that have been obtained by the quantitative method; nevertheless, the qualitative analysis shows that there are a number of characteristics shared by both groups of participants. It is shown that the

two groups of respondents mainly differ in the expression of aggressive behaviour; however, their perceptions, emotions and cognition are quite similar.

Key words: quantitative analysis, qualitative analysis, aggression, adolescents, semi-structured interview

Versuchen, die Ursache für gewalttätiges Verhalten mit Hilfe von quantitativen und qualitativen Ansatz zu bestimmen

Abstrakt: Das Ziel dieser Studie war es, zu sehen, ob wir qualitative Analyse der Daten mit quantitativen Verfahren gesammelt verwenden, um die Gründe für gewalttätiges Verhalten bei Jugendlichen zu bestimmen. Die quantitative Teil der Untersuchung wurde an einer Stichprobe von N = 51 Teilnehmer durchgeführt, erste Klasse Schüler an der High School Gymnasium Daruvar. Für die Zwecke der Erhebung quantitativer Daten, die wir verwendet Aggression Fragebogen (Buss und Perry, 1992) und für den qualitativen Teil, semi-strukturierten Interviews, die auf Aggression Fragebogen basierte. Der qualitative Teil der Studie wurde auf fünf Teilnehmer mit einem Minimum, und fünf Teilnehmer mit maximaler Punktzahl auf Aggression Fragebogen durchgeführt. Die Methode, die wir für die qualitative Datenverarbeitung verwendet wird "Rahmenanalyse". Die quantitative Analyse liefert uns einen Einblick in die Bedeutung von aggressivem Verhalten bei Jugendlichen, und die Unterschiede zwischen vier Dimensionen der Aggression Fragebogen. Qualitative Datenverarbeitung gibt uns einen tieferen Einblick in die Unterschiede zwischen den Teilnehmern mit der minimalen und maximalen Punktzahl auf der Aggression Fragebogen und die Unterschiede zwischen den Teilnehmern auf der individuellen Ebene. Obwohl es Unterschiede, die durch die quantitative Methode erhalten werden, zeigt die qualitative Analyse, dass es eine Menge von Eigenschaften von beiden Teilnehmergruppen geteilt. Es wird gezeigt, dass die beiden Gruppen von Befragten hauptsächlich die sich in der Expression von aggressivem Verhalten, aber ihre Wahrnehmung, Emotionen und Kognition sind ziemlich ähnlich.

Schlüsselwörter: Quantitative Analyse, qualitative Analyse, Aggression, Jugendliche, semi-strukturierte Interviews